

KEMI-TORNION AMMATTIKORKEAKOULU

SOSIAALI – JA TERVEYSALA

VAUVAN RAVISTELU

Artikkeli Vauva-lehteen

Kehittämistehtävä

Niina Rönkkö & Irina Sunnarborg

Hoitotyön koulutusohjelma
Terveystyön suuntautumisvaihtoehto
Terveystyöntekijä (AMK)

KEMI 2011

TIIVISTELMÄ

KEMI-TORNION AMMATTIKORKEAKOULU

Sosiaali- ja terveysala

Hoitotyönkoulutusohjelma

Terveystenhoitaja (AMK)

NIINA RÖNKKÖ & IRINA SUNNARBORG

VAUVAN RAVISTELU

- Artikkelit Vauva-lehteen

Kehittämistehtävä: 23 sivua ja 1 liite

Ohjaajat: Timo Marttala & Hanna-Leena Paakkolanvaara

2.5.2011

Asiasanat: artikkeli, vauvan ravistelu, varhainen vuorovaikutus

Kehittämistehtävän tarkoituksena oli tuottaa artikkeli vauvan ravistelusta. Tavoitteena oli kuvata artikkelissa selkeästi ja informatiivisesti, mitä vauvan ravistelu tarkoittaa sekä ravistelun oireet ja seuraukset. Artikkelin tavoitteena oli antaa vanhemmille sekä muille lehteä lukeville tietoa vauvan ravistelusta.

Kehittämistehtävä oli projekti, jonka tuotoksena kirjoitettiin artikkeli ”*Kohtalokas vauvan ravistelu*” Vauva-lehteen. Artikkelissa käsiteltiin vauvan ravistelua. Kehittämistehtävä oli jatkoa vuonna 2010 valmistuneelle opinnäytetyölle, joka tehtiin aiheesta ”*Lasten kaltoinkohtelun tunnistaminen – terveydenhoitajan työn näkökulmasta*”.

Teoriaosassa käsiteltiin mitä ravistelu tarkoittaa ja mitä seurauksia se vauvalle aiheuttaa. Lisäksi käsiteltiin vauvan ravistelun esiintyvyyttä, kerrottiin ravistelun historiasta sekä erityislaatuudesta, ravistelun aiheuttamasta Shaken Baby-oireyhtymästä.

ABSTRACT

KEMI-TORNIO UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES
Social Services and Health Care
Degree Programme in Nursing
Public Health Nurse

NIINA RÖNKKÖ & IRINA SUNNARBORG

BABY SHAKING
- Article to Vauva-magazine

Development assignment: 23 pages and 1 appendix
Advisors: Timo Marttala & Hanna-Leena Paakkolanvaara

2.5.2011

Keywords: article, baby shaking, early interaction

The purpose of the development assignment was to make an article about baby shaking. The aim was to describe clearly and informatively in article what baby shaking means and the symptoms and effects of shaking. The aim of article was to give parents and all magazine readers information about baby shaking.

The development assignment was a project that produced the article "*Kohtalokas vauvan ravistelu*" to Vauva-magazine. It was told about baby shaking in the article. The development assignment was an extension to the bachelor's thesis. It was made in year 2010 about "*Recognition of child abuse – from the point of view of public health nurse's work*".

It was told in theory about baby shaking and how it affects for baby. It was also told about incidence and history of shaking and about Shaken Baby Syndrom.

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 VARHAINEN VUOROVAIKUTUS	7
3 VAUVAAN KOHDISTUVA RAVISTELU	9
3.1 Ravistelun esiintyvyys.....	9
3.2 Ravistelun oireet ja seuraukset.....	10
3.3 Lastensuojeluilmoitus ravistelutapauksessa	11
4 ARTIKKELI VIESTIJÄNÄ.....	12
5 KEHITTÄMISTEHTÄVÄN TARKOITUS JA TAVOITTEET	13
6 KEHITTÄMISTEHTÄVÄN ETENEMINEN	14
7 PROJEKTIN JA SEN TUOTOKSEN ARVIOINTI.....	16
8 POHDINTA.....	17
LÄHTEET	19
LIITE: Kohtalokas vauvan ravistelu	

1 JOHDANTO

Teimme sairaanhoitajan tutkintoon liittyvän opinnäytetyön vuonna 2010 aiheesta ”*Lasten kaltoinkohtelun tunnistaminen – terveydenhoitajan työn näkökulmasta*”. Opinnäytetyössä käsitelimme lasten kaltoinkohtelun muotoja hoitotyön suosituksen pohjalta. Suosituksessa lasten kaltoinkohteluun luetaan fyysinen ja psyykkinen pahoinpitely, laiminlyönti sekä seksuaalinen hyväksikäyttö. Hoitotyön suositus on tehty vuonna 2008 ja se on tarkoitettu erityisesti hoitotyötä tekeville. (Paavilainen & Flinck 2008, 2-4.)

Opinnäytetyö oli laadullinen tutkimus, jota varten haastattelimme Kemin lastenneuvoloissa työskenteleviä terveydenhoitajia. Tutkimuksen tarkoituksena oli kuvailla, miten terveydenhoitajat osaavat tunnistaa kaltoinkohtelua neuvolaikäisissä lapsissa. Tutkimuksen tavoitteena oli tuottaa tietoa lapsiin kohdistuvasta kaltoinkohtelusta ja sen tunnistamisesta terveydenhoitajan työn näkökulmasta. Tutkimustuloksista voi päätellä, että lasten kaltoinkohtelua on yleisesti vaikea tunnistaa. Kuitenkin terveydenhoitajilla on valmiuksia kaltoinkohtelun tunnistamiseen. Tutkimuksen mukaan kaltoinkohtelutapauksia tulee neuvoloissa esiin harvoin, ei välttämättä edes vuosittain. (Rönkkö & Sunnaborg 2010, 31.)

Terveydenhoitajan tutkintoon liittyy kehittämistehtävä, joka on usein jatkoa aiemmin tehtyyn opinnäytetyöhön. Valitsimme kehittämistehtävän aiheeksi vauvan ravistelun, joka on eräs fyysisen kaltoinkohtelun muodoista. Ravistelun kohteeksi joutuvat lapset ovat pääsääntöisesti alle kolmevuotiaita, mutta suurin osa ravisteluista tapahtuu lapsen ollessa alle 12 kuukauden ikäinen (Nevalainen & Kaarniranta & Puustjärvi & Kontkanen 2011, 453). Vauvan ravistelun lisäksi kirjallisuudessa käytetään myös käsitettä ”lapsen ravistelu”. Kehittämistehtävässä keskityimme vauvan ravisteluun, koska suurin osa ravistelluista lapsista on alle vuoden ikäisiä.

Kirjoitamme kehittämistehtävän tuotoksena vauvan ravistelusta artikkelin Vauvalehteen. Artikkelin kautta haluamme tuoda näkyvyyttä tähän vakavaan asiaan, mikä on ajoittain esillä mediassa. Luimme internetissä keskustelupalstoja, ja etenkin eri vauvalehtien sivustoilla on keskusteltu paljon vauvan ravistelusta. Keskusteluissa tuli esille, että haluttiin tietoa siitä mitä vauvan ravistelu tarkoittaa ja mitä se voi vauvalle aiheut-

taa. Keskusteluissa oli myös huolestuneita kirjoituksia vauvojen vanhemmilta siitä, ovatko he ehkä tietämättään saattaneet ravistella vauvaansa.

”Olen hirveän ahdistunut tuosta vauvan ravistelusta, josta paljon puhutaan. En ikimaailmassa ravitaisi lastani tarkoituksella, mutta minulle on epäselvää, voiko lasta satuttaa vahingossa samalla lailla kuin ravistellesa.

*Jos esim. vauvaa hyssyttelee tai heijaa niskaa tukien, voiko siitä aiheutua jotain? Entä jos hoidettaessa vauvan pää vahingossa heilahtaa hie-
man taaksepäin tai sivulle?*

*Koetan todellakin parhaani mukaan tukea vauvan niskaa aina, mutta silti asia ahdistaa minua tosi paljon. Kertokaa jos jollain on tästä tietoa.
:”(Vauva 2010.)*

Kehittämistehtävä on projekti, joka tarkoittaa johonkin määriteltyn tavoitteeseen pyrkivää, harkittua ja suunniteltua hanketta, jolla on aikataulu, määritellyt resurssit ja oma projektiorganisaatio. Jokainen projekti on ainutkertainen, jolla on alkunsa ja loppunsa. (Rissanen 2002, 14.)

Projektiorganisaatioon kuuluvat terveydenhoitajaopiskelijat Niina Rönkkö ja Irina Sunnarborg, kehittämistehtävää ohjaavat Kemi-Tornion ammattikorkeakoulun lehtorit Timo Marttala ja Hanna-Leena Paakkolanvaara sekä Vauva-lehden päätoimittaja Hanna Kangasniemi.

2 VARHAINEN VUOROVAIKUTUS

Vanhempien sitoutuminen vauvaan alkaa jo sikiöaikana. Elinikäinen ihmissuhde kehittyy varhaisessa vuorovaikutuksessa. Varhainen vuorovaikutus tarkoittaa, vanhemman ja vauvan välistä suhdetta, siihen sisältyy kaikki yhdessä tekeminen, kokeminen ja oleminen. Vauvan ja vanhemman välinen vuorovaikutussuhde luo pohjan perusturvallisuudelle ja luottamukselle. Tämä on myös pohjana myöhemmille ihmissuhteille. Vauvan kasvatustyötä ja varhaista vuorovaikutusta tapahtuu kaikissa arjen hoitotoiminnoissa ja yhdessä olon hetkinä. (Lehtimaja 2009, 237.)

Vanhempien on tärkeää päivittäin osoittaa kunnioittavansa ja arvostavansa vauvaa. Vanhempien sanaton viestintä havaitaan herkästi. Sanattoman viestintään kuuluvat ilmeet, eleet ja äänensävy. Kun vauvalle puhutaan kohteliaasti ja ystävällisesti, hän tuntee itsensä arvostetuksi. Tällainen vauva on yleensä tasapainoinen. (Lehtimaja 2009, 236.)

Kun äidillä havaitaan synnytyksen jälkeinen masennus, on aina arvioitava sen vaikutusta äidin ja vauvan vuorovaikutussuhteeseen. Useasti masennus voi tulla ilmi vuorovaikutuksessa havaittujen ongelmien kautta. Masentunut äiti on usein jaksamaton, hän ei huomaa vauvan viestejä eikä vastaa vauvan tarpeisiin. (Sarkkinen & Juutilainen 2009, 323.) Masentunut äiti voi olla iloton, ilmeetön ja koskettaa lastaan vain vähän. Vauvassa äidin masentunut olemus saa aikaan passiivisuutta ja katseen välttämistä. (Antikainen 2007, 378.)

Häiriöiden ennaltaehkäisyn kannalta on tärkeä tietää ja tunnistaa ne tekijät, jotka vaurioittavat vanhempien ja vauvan välistä varhaista vuorovaikutusta. Näitä tekijöitä voidaan tarkastella raskauden, synnytyksen, vanhemmuuden, perheen ja laajemman sosiaalisen ympäristön näkökulmasta. Raskausaikana raskauteen ja synnytykseen liittyvät kielteiset, voimavaroja kuluttavat tekijät voivat uhata äidin ja lapsen turvallisen suhteen syntymistä ja lisätä lapsen laiminlyöntiä. Riskitekijöitä varhaisen vuorovaikutuksen onnistumiselle raskausaikana ovat naisen odottamaton ja suunnittelematon raskaus, vauvaa odottavan äidin sairaus sekä odotusajan elämäntapoihin liittyvät tekijät kuten päihteiden käyttö. Vaikea taloudellinen tilanne ja ongelmallinen parisuhde voivat myös vaikeuttaa äidin ja vauvan välisen turvallisen suhteen syntymistä. Ennenaikainen synnytys voi vaikeuttaa varhaisen vuorovaikutuksen onnistumista, koska äidillä ei välttämättä

ole vauvan tehostetun hoitojakson aikana kiinteää kosketus- ja hoivasuhdetta vauvaan, jolloin vauva voi tuntua etäiseltä. (Antikainen 2007, 378.)

Perinteisesti isät ovat olleet etäisiä lapsilleen, koska isyyteen on ensisijaisesti liitetty leiväntuojan ja auktoriteetin roolit. Tällöin isät ovat astuneet lapsen maailmaan vasta siinä vaiheessa, kun lapsi on riittävästi irtaantunut äidistään. Isien kokemuksien mukaan he kokivat, että lapsi kasvoi vauvavaiheen ohi, ennen kuin heillä oli isänä olemisen mahdollisuus. Äiti ja vauva voivat muodostaa niin tiiviin yhteyden, ettei isälle jää tarpeeksi tilaa ottaa omaa paikkaansa. Äidin ollessa erittäin uupunut ja masentunut, on isällä usein voimia olla vauvan kanssa. Tällöin isälle voi muodostua huomattavasti läheisemmät välit lapseen kuin äidillä. (Oulasmaa & Saloheimo 2010, 24-25.)

Vanhemmuuden näkökulmasta vuorovaikutusta heikentäviä tekijöitä voivat olla vanhemman psyykkinen sairaus, vanhempien alaikäisyys, päihderiippuvuus ja perheväki-valta sekä vanhempien puutteellinen kyky hoivata pientä lasta. Vuorovaikutushäiriöt voivat johtua siitä, ettei äiti tai isä osaa tulkita vauvan viestejä. Vanhemmilta voi puuttua riittävä herkkyys omien ongelmien ja puutteellisten hoivakokemustensa pohjalta kuunnella ja tulkita vauvan viestejä sekä vastata vauvan tarpeisiin. (Antikainen 2007, 378.)

3 VAUVAAN KOHDISTUVA RAVISTELU

3.1 Ravistelun esiintyvyys

Vuonna 1946 on kuvattu ensimmäisen tapaus, jossa imeväisikäisillä esiintyi pitkien luiden murtumia sekä kovan aivokalvon alaisia verenvuotoja, joissa ei ollut tietoa vamman aiheuttajasta. 1950-luvulla alettiin pohtia, olisivatko edellä mainitut vammat syntyneet pahoinpitelyn seurauksena. 1970-luvulla todettiin, että vauvan ravistelu voi aiheuttaa murtumien ja kallonsisäisten vuotojen lisäksi verenvuotoja silmänpohjaan. 2000-luvulle tultaessa vauvan ravistelusta on alettu kirjoittaa enemmän ja aiheesta on julkaistu useita artikkeleja. (Kivitie-Kallio & Tupola 2004, 2306.)

Suomessa ei ole käytettävissä tutkimuksia vauvan ravistelun esiintyvyydestä (Nevalainen ym. 2011, 453). Erään asiantuntijan artikkelin arvion mukaan kovan ravistelun kohteeksi joutuu Suomessa kaksi vauvaa kuukaudessa. Varsinaisesti asiaa ei ole tutkittu. (YLE-uutiset 2008.)

Väestöliitto on julkaissut tutkimuksen ”*Äidin kielletyt tunteet*”. Se kertoo suomalaisten äitien tunteista. Aineisto kerättiin avoimella haulla, joka julkaistiin useissa aikakauslehdissä sekä Väestöliiton verkkosivuilla. Kirjoituskutsuun vastasi 63 äitiä eripuolilta Suomea. Kirja on syntynyt tarpeesta kuulla ja ymmärtää äitien kokemia kielteisiä tunteita ja välittää niistä tietoa äideille ja äideiksi tuleville sekä ammattiauttajille. Teoksessa äidit kertovat esimerkiksi köyhyydestä, vähäisestä sosiaalisesta tuesta ja vaikeista synnytyksistä. Tuntemuksina äideillä on uupumusta, stressiä ja suuttumusta, häpeää ja syyllisyyttä. (Janhunen & Oulasmaa 2008, 6-10.) Vauvan ravistelu on yhtenä aiheena kirjassa.

”*Äidin kielletyt tunteet*”-kirja sai laajaa huomiota ja kiitosta äideiltä sekä äitejä työssään kohtaavilta ammattilaisilta. Kirjassa ei tule kuitenkaan esille isien osuutta. Pari vuotta myöhemmin Väestöliitto julkaisi teoksen ”*Isyyden kielletyt tunteet*”. Kirjan tarkoituksena on löytää vastauksia isien kokemuksiin tunteisiin. Teos pohjautuu isien omiin kirjoituksiin. Kirjoituskutsuun vastasi noin sata miestä. Kirjassa isät pohtivat tunteitaan, isän vastuuta ja oman isyytensä kokemuksia. Isien kielletyt tunteet olivat turhautuminen, kiukustuminen, ärsyntyminen ja raivo. (Jämsä & Kallioma & Rotkirch 2010, 6-7.)

Vauvan ravistelua ilmenee kaikissa maissa, kulttuureissa ja sosiaaliryhmissä. Riskitekijöitä vauvan ravistelulle ovat esimerkiksi teinivanhemmuus, vanhempien mielenterveysongelmat, huono sitoutuminen raskaudenaikaiseen hoitoon, huono taloudellinen tai sosiaalinen tilanne sekä perheen aiempi lastensuojelutausta. Pahoinpitelijä voi olla vauvan vanhempi tai joku muu henkilö. Yli puolessa tapauksista pahoinpitelijä on vauvan isä tai äidin miesystävä. (Kivitie-Kallio & Tupola 2004, 2307.)

Väkivaltainen tai psyykkisesti sairas äiti on vaarallinen vauvalle. Kotona äiti on omillaan muuttuvien ja ahdistavien tunteiden kanssa. Vailla ulkoista kontrollia tilanne voi olla riskialtis. Äidin uupumus, herkkyyys ja alavireisyys saattavat kasvaa hallitsemattomaksi. Äiti voi kokea, että vauva on paha ja tilanteen aiheuttaja. Vauvan normaali itku voi äidistä tuntua ylivoimaiselta ja hän saattaa hiljentää vauvaa väkivalloin. Väkivallaksi riittää pelkkä ravistelu. (Cacciatore 2008, 54.)

3.2 Ravistelun oireet ja seuraukset

Vauvan ravisteluksi kutsutaan tilannetta, jossa tekijä ottaa vauvaa rintakehästä kainaloiden alta tai raajoista kiinni ja ravistaa vauvaa. Ravistelu kestää yleensä muutamia sekunteja. Tavallisimmin edestakaisia liikkeitä on neljästä viiteen. Koska vauvan pää on muuhun vartaloon nähden painava ja pään hallinta vielä heikkoa, aiheuttaa ravistelu vauvan pään heilumista hallitsemattomasti puolelta toiselle. Vauvan oireet ja seuraukset pahenevat, jos hänet ravistelun päätteeksi paiskataan jotakin alustaa vasten. (Kivitie-Kallio & Tupola 2004, 2307.)

Ravistelu voi aiheuttaa vauvalle erityislaatuisten oireyhtymän. Ravistellun vauvan oireyhtymä eli SBS (Shaken Baby Syndrom) tarkoittaa sitä, että lapsi hiljennetään toistuvasti voimakkaalla ravistelulla. Yleisimmin ravistelun kohteeksi joutuu alle yksivuotias lapsi. (Kallio & Tupola 2004, 95.)

Vauvan vammat eivät synny tavallisissa hyppyyttelyleikeissä, vaunuissa kuoppaisella tiellä, eivätkä vauvan ollessa selkärepussa. (Kivitie-Kallio & Tupola 2004, 2307.) Lapsi

ei voi aiheuttaa vammoja itse, eivätkä vammat voi johtua lapsen voimakkaastakaan hyttelyyleikistä (Sosiaali- ja terveysministeriö 2004, 236).

Vauvan päässä subduraali- eli kovakalvonalainen tila on väljä, jolloin ravistellessa siellä kulkevat laskimot vaurioituvat helpommin kuin aikuisella. Vauvoilla ja pienillä lapsilla kaularangan nikamien nivelliitokset antavat enemmän periksi kuin vanhemmilla lapsilla, mikä lisää ydinjatkeeseen kohdistuvan vamman riskiä. (Kivitie-Kallio & Tupola 2004, 2307.)

Ravistelu voi saada aikaan suoria aivovammoja, kaularangan alueen selkäydinvammoja, silmänsisäisiä vammoja sekä raajojen ja kylkiluiden murtumia. Vauvalla voi olla myös kallonmurtuma, mikäli vauva on paiskattu jotakin alustaa vasten. Ravistellun vauvan oireet voivat vaihdella laajasti lievestä aina hengenvaarallisiin saakka. Ravistellun vauvan tavallisimpia oireita ovat oksentelu, itkuisuus, huono syöminen, tajunnantasonhäiriöt, hengityskatkokset, kohtausoireet sekä jäykistelyt. (Kallio & Tupola 2004, 95.)

3.3 Lastensuojeluilmoitus ravistelutapauksessa

Lastensuojelulain tarkoituksena on turvata lapsen oikeus turvalliseen kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä erityiseen suojeluun. (Lastensuojelulaki 2007 1§.) Lapsen kaltoinkohtelutapauksessa lastensuojeluilmoituksen voi tehdä kuka tahansa henkilö, joka huomaa lapsen avun tarpeen. Laki velvoittaa ilmoittamaan, jos lapsen elinolosuhteet ja tilanteet vaativat lastensuojelutarpeen selvittämistä. Sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöt ovat ilmoitusvelvollisia, eikä terveydenhoitoon kuuluva salassapitovelvollisuus estä ilmoituksen tekemistä. (Taskinen 2007, 30-31.)

4 ARTIKKELI VIESTIJÄNÄ

Artikkelilla tarkoitetaan useimmiten lehdessä tai kokoelmateoksessa julkaistavaa tietopuolista kirjoitelmää. Artikkelissa pyritään hahmottamaan luotettava tietoon ja päätteilyyn pohjautuva kokonaisuus käsiteltävästä aiheesta. Lehteen tarkoitetun artikkelin otsikon pitäisi kertoa aihe niin, että lukija jo siitä oivaltaa artikkelin teeman. Artikkelin johdantokappale eli ingressi ilmaisee pääasian ja näkökulman. Siinä voi esitellä aihetta ja sen ajankohtaisuutta. (Repo & Nuutinen 2005, 134-135.)

Artikkeli sisältää aloituksen, käsittelyosan ja lopetuksen. Artikkelin johdannon tehtävänä on herättää lukijan mielenkiinto ja antaa lukijalle mielikuvia tulevasta aiheesta. Käsittelyosassa esitellään aikaisempia tutkimuksia sekä keskusteluja ja avataan keskeisimpiä käsitteitä. On tärkeää tuoda myös oma näkökulma aiheeseen. Tieteellisen artikkelin tavoite on jatkaa elämäänsä lukijoiden ajatuksissa ja muissa teksteissä. Artikkelin lopetuksen tulisikin olla sellainen, että se auttaa lukijaa jäsentämään, tiivistämään ja arvioimaan artikkelin sisältöä ja tuloksia. Kun aloituksen tehtävänä on herättää lukijan mielenkiinto, on lopetuksen tehtävänä saada mielenkiinto säilymään vielä artikkelin lukemisen jälkeenkin. (Kinnunen 2002, 137-146.)

Mietimme mitä lehteä pyytäisimme yhteistyökumppaniksemme ja missä lehdessä haluaisimme artikkelimme julkaistavan. Olimme yhteydessä Vauva-lehden päätoimittajaan, ja kysyimme heidän mielenkiintoaan artikkeliamme ja aiheitamme kohtaan. He olivat kiinnostuneita aiheesta, ja ottivat mielellään artikkelin vastaan, vaikka yleensä julkaisivatkin omien toimittajiensa artikkeleita. Heitä kiinnostivat myös opinnäytetyömme tutkimustulokset lapsen kaltoinkohtelun tunnistamisesta. Päädyimme lähettämään artikkelin Vauva-lehteen, koska lehden artikkelit käsittelevät pääasiassa raskausaikaa ja vauvaikää. Tällöin artikkelin kohderyhmä on oikea.

Kysyimme Vauva-lehden ohjeet artikkelin kirjoittamiseen. Ohjeet olivat melko vapaamuotoiset. Ohjeeksi annettiin lukea Vauva-lehden artikkeleja, jotta saamme käsityksen siitä, minkälaisia artikkeleja he yleensä julkaisevat. Tekstin ulkoasusta, kuten fonteista ja riviväleistä meidän ei tarvitse huolehtia, koska ne ovat toimituksen tehtäviä. Kuvitusta mietitään vasta silloin, kun artikkeli hyväksytään julkaistavaksi, ja sekin hoidetaan toimituksen puolesta.

5 KEHITTÄMISTEHTÄVÄN TARKOITUS JA TAVOITTEET

Kehittämistehtävän tarkoituksena on tuottaa artikkeli vauvan ravistelusta. Tavoitteena on kuvata artikkelissa selkeästi ja informatiivisesti, mitä vauvan ravistelu tarkoittaa sekä ravistelun oireet ja seuraukset. Artikkelin tarkoitus julkaista Vauva-lehdessä ja sen tavoitteena on antaa tietoa vauvan ravistelusta lasten vanhemmille ja muille lehteä lukeville.

Omana oppimistavoitteenamme on osata hyödyntää opinnäytetyötämme kehittämistehtävän teossa ja saada kirjoitettua kattava ja lukijoita kiinnostava artikkeli vauvan ravistelusta. Artikkelin tarkoitus sisältää tieteellistä tietoa aiheesta. Tarkoituksena ei ole pelottaa tai syyllistää vanhempia, vaan pikemminkin tukea vanhemmuutta ja tiedon lisäksi tarjota linkkejä, mistä saa lisää tietoa ja mihin ottaa yhteyttä, jos epäilee vauvan tulleen ravistetuksi.

Pää tavoitteena on kehittää omaa ammattitaitoamme ja saada kokemusta artikkelin kirjoittamisesta. Ammattitaitomme kehittyy, kun luemme aiheeseen liittyviä kirjoja ja integroimme omaa oppimistamme teoriaan. Lisäksi tulevana terveydenhoitajina osaamme aiheen pohjalta painottaa vanhemmille varhaisen vuorovaikutuksen merkitystä ja tukea vanhemmuutta, sekä neuvoa vanhemmille ravistelun vaikutuksista vauvaan. Ravistelun oireiden ja seurausten tuntemisen myötä terveydenhoitajan työssä voimme helpommin tehdä havaintoja ravistelun merkeistä vauvassa. Tulevana terveydenhuollon ammattihenkilöinä osaamme ennaltaehkäisevästi huomioda vanhempien väsymystä ja annamme erityistä tukea sitä tarvitseville perheille.

6 KEHITTÄMISTEHTÄVÄN ETENEMINEN

Opinnäytetyön valmistuttua keväällä 2010 päätimme, että jatkamme siitä kehittämistehtävän. Kesän ja alkusyksyn aikana mietimme aihevaihtoehtoja kehittämistehtävälle ja päädyimme vauvan ravisteluun, sillä internetissä keskustelupalstoilla huomasimme vanhempien vaihtavan ajatuksia vauvan ravistelusta. Vauvan ravistelu sopi aiheeksemme hyvin kehittämistehtävän laajuuttakin ajatellen.

Raportin suunnitteluvaiheessa asetimme kehittämistehtävälle tarkoituksen ja tavoitteen, näiden lisäksi asetimme myös itselle tavoitteen, mihin työllämme pyrimme. Aloimme kirjoittaa teoriaa tutustuen samalla projektin teoriaan sekä artikkelin kirjoittamisen eri vaiheisiin. Selasimme aiheeseen liittyvää teoriaa ja etsimme, onko aiheeseen ilmestynyt jotain uutta materiaalia. Pystyimme hyödyntämään edellisenä vuotena valmistunutta opinnäytetyötämme teorianpohjaksi, mutta etsimme myös uusia lähteitä.

Mietimme useita eri lehtiä, mihin artikkelimme sopisi ja missä sen julkaista. Mietimme myös artikkelin kohderyhmää. Näiden pohjalta valitsimme lehdeksi Vauva-lehden, koska juuri sen lehden nettisivuilla oli keskusteltu vauvan ravistelusta ja löysimme kirjoituksia vanhemmilta, jotka halusivat tietoa aiheesta. Lehden valittuamme olimme yhteydessä sen päätoimittajaan. Lähetimme hänelle sähköpostia, jossa kerroimme tulevasta kehittämistehtävästä ja artikkelin kirjoittamisesta. Päätoimittajaan olimme yhteydessä sähköpostilla useamman kerran kehittämistehtävän prosessin aikana.

Raporttia ja artikkelia kirjoitimme osittain yhtä aikaa. Kirjoitimme artikkelista ensin raakaversion koneelle, jota oli helppo alkaa muokkailemaan. Teorian saimme ensimmäisellä kirjoituksella melkein valmiiksi, vain jotain sanamuotoja vaihdettiin myöhemässä vaiheessa. Artikkelia prosessoimme paljon pitempään, näytimme artikkelia ohjaajillemme ja saimme heiltä vinkkejä kirjoittamiseen. Projektin aikana näytimme artikkelia myös ulkopuolisille henkilöille, jolloin heille annettiin mahdollisuus kommentoida artikkelin sisältöä ja sanavalintoja. Saimme heiltä vinkkejä ja muutosehdotuksia epäselviin ja vaikeasti ymmärrettäviin kohtiin.

Lopulta saimme artikkelin mielestämme siihen kuntoon, että sen voi julkaista Vauva-lehdessä. Sovitusti kuvitukset jätimme toimituksen huoleksi. Lähetimme valmiin artik-

kelin Vauva-lehden toimitukseen, jotta he pääsevät lukemaan tuotoksemme. Toimituksen henkilöt arvioivat lopullisesti artikkelin toimivuuden ja miettivät mahdollisen julkaisun. Projektin loppuvaiheessa viimeistelimme raporttia valmiiksi, kirjoitimme pohdintaa ja tiivistelmät.

7 PROJEKTIN JA SEN TUOTOKSEN ARVIOINTI

Projektilla voidaan tarkoittaa kehittämishanketta, hanketta, ja kehittämisprojektia. Projekti on taustalla hyvin erilaisiin käyttötarkoituksiin. Projektilla ei tarkoiteta tehtävää vaan, sillä tarkoitetaan toimintakokonaisuutta, joka toistuu rutiininomaisesti. (Paasivara & Suhonen & Nikkilä 2008, 7.)

Projekti organisoituu itsensä näköiseksi, ainutkertaiseksi tapahtumasarjaksi. Projektin rakenteeseen vaikuttavat eniten projektin tehtävät sekä projektin luonne. Projektiorganisaatiomalleja on neljää erilaista ja projektissamme käytämme työryhmämallia. Sitä voidaan soveltaa lyhytaikaisissa kehittämishankkeissa, joissa tavoitteet voivat olla väljiäkin. (Rissanen 2002, 78 – 79.)

Projektin tuotoksena syntyneestä artikkelista tuli selkeä ja ohjeiden mukaan kirjoitettu. Pituudeltaan artikkeli on sopivan mittainen lehteä ja aihetta ajatellen. Artikkelissa ei leimata vanhempia, vaan pyritään tukemaan vanhemmuutta ja antamaan artikkelin kautta vanhemmille ja muille lukijoille tietoa vauvan ravistelusta. Informatiivisuutta on riittävästi ajatellen lapsen kasvattajia ja heillä on mahdollisuus linkkien avulla hakea lisätietoa aiheesta.

Vaikka saamamme ohjeet Vauva-lehdeltä olivat hyvin vapaamuotoiset, huomasimme, että lehden artikkelit olivat jokseenkin samantyyllisiä. Saimme niistä ideaa omaan artikkeliimme ja kirjoitimme niiden ajatusten pohjalta omannäköisemme artikkelin.

Lehden toimittajilla on mahdollisuus muokata artikkelia. Pyydämme toimitusta lähettämään muokatun artikkelin meille luettavaksi ennen julkaisua. Toivomme toimitukselta tietoa milloin artikkeli julkaistaan sekä lähettämään meille lehden, jossa artikkelimme julkaistaan.

8 POHDINTA

Vauvan ravistelu on arkaluontoinen aihe, joka nousee aika ajoin neuvolatyössä esille. Terveystenhoitajan on tärkeää, osata huomioida ajoissa mahdolliset ravistelutapaukset. Terveystenhoillon ammattihenkilön tehtävänä on ennaltaehkäistä vauvan ravistelua. Vanhempien on hyvä ja tärkeää tietää vauvan ravistelun seuraukset. Vanhemmille täytyy antaa tietoa ja tukea.

Artikkelin avulla tuomme asiaa lisää julkisuuteen. Internetissä olevien keskustelujen kautta päättelimme, että vanhemmat tietävät aiheesta melko vähän. He kyselevät toisilta vanhemmilta kokemuksia ja tietoa aiheeseen liittyen.

Kehittämistehtävää tehdessämme pystyimme hyödyntämään edellisenä vuonna valmistunutta opinnäytetyötä. Lähteissä pyrimme käyttämään alkuperäisiä lähteitä. Olemme käyttäneet opinnäytetyötä hyödyksi tässä työssä ja lähteet ovat osittain samoja. Käyttämämme lähteet ovat ajan tasalla olevia, kaikki ovat ilmestyneet 2000-luvulla. Vieraskielisiä lähteitä selatessamme totesimme, etteivät ne lisää informatiivisuutta. Huomasimme vieraskielisissä lähteissä toistuivat samat asiat kuin suomenkielisissä lähteissä. Sen vuoksi emme käyttäneet vieraskielisiä lähteitä työssämme.

Tutkimuksia ei vauvan ravistelusta ole tehty. On olemassa vain arvioita ravistelun yleisyydestä. Tutkimuksia ja tilastoja kysyimme Terveiden ja hyvinvoinnin laitokselta huhtikuun loppupuolella 2011. Saimme vastauksen, ettei heillä ole aiheeseen liittyvää tietoa. Heillä ei myöskään ollut tietoa olisiko mistään saatavilla tilastotietoa vauvan ravistelusta. Väestöliiton julkaisuja ”*Äidin kielletyt tunteet*” sekä ”*Isyyden kielletyt tunteet*” käytimme lähteinä kehittämistehtävässä. Teoksissa kerrottu tunteista, joka altistaa vauvan ravistelulle. Mielestämme nämä kirjat ovat selkeitä ja hyödyllisiä terveydenhoitajan työssä. Kirjoista saa monipuolisen kuvan vanhemmuuden aiheuttamista tunteista.

Artikkelia kirjoitettaessa pyrimme miettimään eettisesti ja inhimillisesti niin, että emme leimanneet vanhempia. Emme myöskään halunneet lannistaa vanhempia millään tavallaan vauvan hoitoon liittyen tai kirjoittaa artikkelista pelottavaa. Artikkelin on totuudenmukainen, jossa on kuvattu selkeästi ravistelun aiheuttamat oireet ja seuraukset vauvalle. Artikkelissa kannustetaan ja tuetaan vanhempia varhaiseen vuorovaikutukseen.

Artikkelin kirjoittaminen vauvan ravistelusta hyödyttää meitä tulevaisuutta ajatellen. Valmistuttuamme terveydenhoitajiksi voimme työssämme käyttää hyväksemme tietoa vauvan ravistelusta. Tuomme vauvojen ääntä kuuluviin kertomalla vanhemmille ravistelun aiheuttamat riskit vauvalle. Ravistelun aiheuttamat oireet ja seuraukset tuntiessamme osaamme helpommin tunnistaa ravistelun merkit lapsessa.

Ajallisesti artikkelin kirjoittaminen vei paljon aikaa. Ennen kirjoittamista jo suunnittelu on aikaa vievää. Artikkelia täytyy suunnitella tarkoin, jotta siitä tulisi vanhempia puhutteleva ja mielenkiintoinen, joka vielä luettuaankin mietityttäisi. Artikkelin kirjoittamisen eräs haaste on saada lukija motivoitumaan ja pohtimaan omia toimintatapojaan. Artikkelin kirjoittaminen oli haastava ja jokseenkin työläs tehtävä. Vaikeinta oli asettua vanhemman asemaan ja pohtia, onko artikkeli sellainen, ettei se pelota tai leimaa vanhempia.

Yhteistyömme kehittämistehtävän eri vaiheissa on sujunut moitteettomasti. Molemmat ovat ottaneet vastuuta työn valmistumiseen. Tehtävää olemme työstäneet yhdessä ja välillä olemme kirjoittaneet työtä itseksemme. Yhteistä aikaa on ollut välillä hankala löytää, koska opintojemme loppuvaiheessa meillä on paljon tehtäviä sekä useita käytännön harjoitteluita.

Kehittämistehtävän tekoa helpotti kuitenkin aiheen tuttuus ja pystyimme hyödyntämään opinnäytetyötämme. Olemme tyytyväisiä lopputulokseen, niin projektiin kuin sen tuotoksena syntyneeseen artikkeliin. Nyt vain odotamme, julkaistaanko kirjoittamaamme artikkelia Vauva-lehdessä.

LÄHTEET

- Antikainen, Ingrid 2007. Varhaisen vuorovaikutuksen tukeminen. Teoksessa Armanto, Annukka & Koistinen, Paula (toim.). Neuvolatyön käsikirja. Tammi, Helsinki, 375-384.
- Cacciatore, Raisa 2008. Vaaran merkkejä. Teoksessa Janhunen, Kristiina & Oulasmaa, Minna (toim.). Äidin kielletyt tunteet. Väestöliitto, 54 – 61.
- Iltalehti 2010. Vauva häiritsi Facebook-peliä – äiti ravisteli hengiltä. Luettu 20.4.2011. <http://www.iltalehti.fi/ulkomaat/2010102812597414_ul.shtml>.
- Janhunen, Kristiina 2008. Tutkimuksen tausta. Teoksessa Janhunen, Kristiina & Oulasmaa, Minna (toim.). Äidin kielletyt tunteet. Väestöliitto, Helsinki, 8-11.
- Janhunen, Kristiina & Oulasmaa, Minna 2008. Johdanto. Teoksessa Janhunen, Kristiina & Oulasmaa, Minna (toim.). Äidin kielletyt tunteet. Väestöliitto, Helsinki, 6-7.
- Jämsä, Juha & Kalliomaa, Susa & Rotkirch, Anna 2010. Johdanto. Teoksessa Jämsä, Juha & Kalliomaa, Susa (toim.). Isyyden kielletyt tunteet. Väestöliitto, Helsinki, 6-11.
- Kallio, Pentti & Tupola, Sarimari 2004. Lapsen fyysinen pahoinpitely. Teoksessa Söderholm, Annlis & Halila, Ritva & Kivitie-Kallio, Satu & Mertsola, Jussi & Niemi, Sirkku (toim.). Lapsen kaltoinkohtelu. Duodecim, Helsinki, 87 – 101.
- Kinnunen, Merja 2002. Artikkelin kirjoittaminen. Teoksessa Kinnunen, Merja & Löytty, Olli (toim.). Tieteellinen kirjoittaminen. Vastapaino, Tampere, 135-146.
- Kivitie-Kallio, Satu & Tupola, Sarimari 2004. Ravistellun vauvan oireyhtymä. Duodecim 120 (12), 2306 – 2312.
- Lastensuojelulaki 2007. 13.4.2007/417.
- Lehtimaja, Irma 2009. Lapsen kasvatusta. Teoksessa Armanto, Annukka & Koistinen, Paula (toim.). Neuvolatyön käsikirja, Tammi, Helsinki, 235 – 240.
- Nevalainen, Tanja & Kaarniranta, Kai & Puustjärvi, Tuomo & Kontkanen, Matti 2011. Ravistellun lapsen oireyhtymään liittyvät silmälöydökset. Suomen Lääkärilehti 66 (6), 453 – 455.
- Oulasmaa, Minna & Saloheimo, Anja 2010. Stereotyyppiset isäkuvat. Teoksessa Jämsä, Juha & Kalliomaa, Susa (toim.). Isyyden kielletyt tunteet. Väestöliitto, Helsinki, 21-29.
- Paasivaara, Leena & Suhonen, Marjo & Nikkilä, Juhani 2008. Innostavat projektit. Suomen sairaanhoitajaliitto ry, Helsinki.
- Paavilainen, Eija & Flinck, Aune 2008. Lasten kaltoinkohtelun tunnistaminen ja siihen puuttuminen – Hoitotyön suositus. Tulostettu 18.3.2010. <<http://www.hotus.fi/@Bin/107094/Hoitoty%C3%B6n+suositus+kaltoinkohtelu.pdf>>.
- Repo, Irma & Nuutinen, Tahvo 2005. Viestintätaito. Otava, Helsinki.

Rissanen, Tapio 2002. Projektilla tulokseen – projektin suunnittelu, toteutus, motivointi ja seuranta. Kustannusosakeyhtiö Pohjantähti, Jyväskylä.

Rönkkö, Niina & Sunnarborg, Irina 2010. Lasten kaltoinkohtelun tunnistaminen - terveydenhoitajan työn näkökulmasta. Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö.

Sarkkinen, Mirja & Juutilainen, Kirsi 2009. Vauva perheen masentunut äiti neuvolassa. Teoksessa Armanto, Annukka & Koistinen, Paula (toim.). Neuvolatyönkäsikirja, Tammi, Helsinki, 316 – 334.

Sosiaali- ja terveysministeriö 2004. Lastenneuvola lapsiperheiden tukena – Opas työntekijöille. 2. painos. Helsinki.

Taskinen, Sirpa 2007. Lastensuojelulaki (417/2007) -Soveltamisopas. Stakes.

YLE-uutiset 2008. Vauvojen ravistelu luultua yleisempää. Luettu 26.3.2011 osoitteesta <http://yle.fi/uutiset/kotimaa/2005/11/vauvojen_ravistelu_luultua_yleisempaa_191164.html>

Vauva 2010. Keskustelut. Luettu 19.2.2011.
<http://www.vauva.fi/keskustelut/alue/2/viestiketju/1140542/voiko_vauvaa_ravistella_vahingossa_vaarallisesti_>.

KOHTALOKAS VAUVAN RAVISTELU

Kolmen kuukauden ikäinen vauva itkee. Hänen äitinsä pelaa internetissä Facebook-peliä. Vauva itkee yhä kovemmin, mutta äiti jatkaa pelaamista. Vähitellen äiti hermostuu itkuun. Hän nousee ja ottaa vauvan syliinsä. Äiti on vihainen vauvalle, joka häiritsi hänen pelaamistaan. Äiti ravistaa vauvaa voimakkaasti useamman kerran.

Vauvan ravistelu on aihe, joka on esillä aika ajoin. Esimerkkitapaus ravistelusta tapahtui Amerikassa ja aiheutti vauvan kuoleman. Vauvan ravistelua esiintyy kaikissa maissa, kaikissa kulttuureissa ja sosiaaliryhmissä. Ravistelulle altistavia riskitekijöitä voivat olla esimerkiksi teinivanhemmuus, vanhempien mielenterveysongelmat, huono sitoutuminen raskaudenaikaiseen hoitoon, huono taloudellinen tai sosiaalinen tilanne.

Lasten kaltoinkohtelu jaetaan fyysiseen ja psyykkiseen pahoinpitelyyn, laiminlyöntiin ja seksuaaliseen hyväksikäyttöön. Vauvan ravistelu on yksi fyysisen pahoinpitelyn muodoista. Ensimmäisiä kertoja vauvan ravistelusta on kirjoitettu jo 1940-luvulla. Suomessa aiheesta ei ole tehty laajoja tutkimuksia. Asiantuntijoiden arvion mukaan kuukausittain Suomessa ravistelulle altistuu kaksi vauvaa. Yleisimmin ravistelun kohteeksi joutuu alle vuoden ikäinen lapsi.

Vauvan ravisteluksi kutsutaan tilannetta, jossa vauvaa otetaan rintakehästä kainaloiden alta kiinni ja ravistetaan. Vaikka ravistelu kestäisi vain muutamia sekunteja, voivat jo nämä muutamat liikkeet aiheuttaa vauvalle vakavia oireita. Tavallisimpia oireita vauvalle ovat esimerkiksi oksentelu, itkuisuus, tajunnantasonhäiriöt, hengityskatkokset ja kouristukset.

Vauvan pää on painava muuhun vartaloon nähden, eikä hän pysty itse vielä hallitsemaan sitä. Ravistelu aiheuttaa vauvan pään heilumista hallitsemattomasti puolelta toiselle. Vauva voi saada vakavia vammoja ravistelun seurauksena. Yleisimpiä vammoja ovat aivovammat, verenvuoto aivoissa, silmänsisäiset vammat, raajojen murtumat ja kaularangan alueen selkäydinvammat. Ravistelu voi aiheuttaa jopa vauvan kuoleman. Toistuva raju ravistelu voi aiheuttaa vauvalle erityislaatuisen oireyhtymän, jota kutsutaan ”Shaken baby-oireyhtymäksi”.

Vauva ilmaisee oloaan ja tunteitaan usein itkulla. Vauva voi itkeä, vaikka kaikki hänen perustarpeensa olisi huomioitu. Itku voi väsyttää vanhempia tai vauvan hoitajaa. Jos tilanne alkaa tuntua toivottomalta on tärkeää hillitä itsensä ja pyytää apua esimerkiksi ystäviltä tai sukulaisilta. Apua voi aina pyytää myös neuvolan terveydenhoitajalta ja perhetyöntekijältä, terveyskeskuksen päivystyksestä tai lastensuojelusta. Ajoissa haettu apu on kaikkien etu.

Niin vauvan ravistelutapauksista, kuin muistakin lapsen kaltoinkohtelutapauksista tulee tehdä aina lastensuojeluilmoitus. Lastensuojelulaki velvoittaa ilmoittamaan, jos lapsen elinolosuhteet ja tilanteet vaativat lastensuojelutarpeen selvittämistä. Lastensuojelulain tarkoituksena on turvata lapsen oikeus turvalliseen kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä erityiseen suojeluun.

On tärkeää muistaa, että normaalissa hoidossa vauva ei altistu ravistelulle. Esimerkiksi normaali vauvan heijaaminen ja hyssyttely tai vaunujen työntäminen kuoppaisellakin tiellä eivät aiheuta vauvalle ravistelun oireita. Vauva ei voi myöskään aiheuttaa vammojansa itse.

Lisätietoa:

- Ensi- ja turvakotien liitto: www.ensijaturvakotienliitto.fi
- Väestöliitto: Äidin kielletyt tunteet. (Janhunen, Kristiina & Oulasmaa, Minna (toim.) 2008)
- Väestöliitto: Isyyden kielletyt tunteet. (Jämsä, Juha & Kalliomaa, Susa (toim.) 2010)
- Käsiteltävä varoen – esite:
http://www.stakes.fi/neurolatyo/kuvat/kasiteltava_varoen_juliste.pdf
- Mannerheimin lastensuojeluliitto: www.mll.fi

ARTIKKELISSA KÄYTETYT LÄHTEET:

Iltalehti 2010. Vauva häiritsi Facebook-peliä – äiti ravisteli hengiltä. Luettu 20.4.2011.
<http://www.iltalehti.fi/ulkomaat/2010102812597414_ul.shtml>.

Janhunen, Kristiina & Oulasmaa, Minna 2008 Äidin kielletyt tunteet. (toim.)Väestöliitto.

Kivitie-Kallio, Satu & Tupola, Sarimari 2004. Ravistellun vauvan oireyhtymä. Duodecim 120 (12), 2306 – 2312.

Lastensuojelulaki 2007. 13.4.2007/417.

Paavilainen, Eija & Flinck, Aune 2008. Lasten kaltoinkohtelun tunnistaminen ja siihen puuttuminen – Hoitotyön suositus. Tulostettu 18.3.2010.
<<http://www.hotus.fi/@Bin/107094/Hoitoty%C3%B6n+suositus+kaltoinkohtelu.pdf>>.

Söderholm, Annlis & Halila, Ritva & Kivitie-Kallio, Satu & Mertsola, Jussi & Niemi, Sirkku (toim.) 2004. Lapsen kaltoinkohtelu. Duodecim, Helsinki.